

6. Resursi za učenje i podrška studentima

- 1) visokoškolska ustanova ima dovoljno resursa (učionice, laboratorije i laboratorijska oprema, računala, pojedinačni i grupni prostori za učenje, itd.) i uslova za kompletno osoblje i sve studente,
- 2) visokoškolska ustanova ima knjižnicu opremljenu adekvatnim brojem bibliotečkih resursa u štampanom i elektronskom obliku i odgovarajući prostor i opremu za korištenje usluga knjižnice i za akademsko osoblje i za studente,
- 3) visokoškolska ustanova sistemski i djelotvorno planira, koristi i provjerava svoje resurse, u skladu sa strateškom planom,
- 4) visokoškolska ustanova zapošljava dovoljan broj administrativnog i pomoćnog osoblja,
- 5) visokoškolska ustanova ima adekvatne procedure i resurse za provođenje svoje strategije za međunarodne aspekte rada.

7. Upravljanje informacijama

- 1) visokoškolska ustanova koristi informacijske sisteme u cilju prikupljanja, analiziranja i korištenja informacija radi djelotvornosti i unaprjeđenja nastavnog procesa, istraživačkog rada/razvoja umjetnosti, doprinosa razvoju društva, upravljačkih i administrativnih djelatnosti,
- 2) visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija, omjeru studenata i nastavnog osoblja, itd.,
- 3) visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o radu, starosnoj strukturi i kvalifikacijama akademskog osoblja, uključujući omjer vlastitog i gostujućeg osoblja.

8. Informiranje javnosti

- 1) visokoškolska ustanova na svojoj internetskoj stranici objavljuje relevantne informacije o svojim aktivnostima, uključujući informacije o studijskim programima i zvanjima koje nudi, a koje su jasne, tačne, objektivne, aktualne i lako dostupne. Informacije se objavljuju na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku,
- 2) visokoškolska ustanova na svojoj internetskoj stranici pruža informacije o djelatnostima u oblasti istraživačkog rada i informacije o radu svog akademskog osoblja (publikacije, projekti, konferencije, itd),
- 3) visokoškolska ustanova osigurava sistematsku komunikaciju sa vanjskim zainteresovanim stranama.

9. Kontinuirano praćenje i periodična revizija programa

- 1) visokoškolska ustanova redovno prati i dalje razvija svoje studijske programe, uz angažiranje zainteresiranih strana,
- 2) visokoškolska ustanova ima definirane i usvojene procedure za redovito praćenje realizacije studijskih programa,
- 3) visokoškolska ustanova analizira na koji način su procedure prikupljanja informacija i preduzetih aktivnosti uticale na unaprjeđenje studijskog programa.

10. Periodično vanjsko osiguravanje kvalitete

Visokoškolske ustanove trebaju periodično prolaziti postupak vanjskog osiguranja kvalitete.

**ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО
ВАЗДУХОПЛОВСТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ****1393**

На основу члана 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), чланова М.А.202 и 145.А.60 Правилника о континуираној пловидбености ваздухоплова и аеронаутичких производа, дијелова и уређаја, те о одобравању организација и особља које се бави овим пословима ("Службени гласник БиХ", број 44/14 и 94/15), чланова М.А.202 и 145.А.60 Правилника о континуираној пловидбености ваздухоплова и аеронаутичких производа, дијелова и уређаја, те о одобравању организација и особља које се бави овим пословима и нису обухваћени ЕАSА прописима ("Службени гласник БиХ", број 93/15), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

**ИНСТРУКЦИЈУ
О ИЗВЈЕШТАВАЊУ О НЕОДОБРЕНИМ
ВАЗДУХОПЛОВНИМ ДИЈЕЛОВИМА**

Члан 1.

(Предмет)

Овом инструкцијом се утврђује начин извјештавања о неодобреним дијеловима у складу са Правилником о извјештавању о догађајима ("Службени гласник БиХ", број 57/15).

Члан 2.

(Појам)

Појам који се употребљава у овој инструкцији има следеће значење:

Неодобрени дио ("Unapproved part") -Производ, дио, уређај или материјал за који постоји намјера уградње на сертифицирани ваздухоплов или ваздухопловни производ, а који није:

- a) произведен према одобреним процедурама; или
- b) усклађен са одобреним дизајном типа; или
- c) усклађен са техничким спецификацијама или прихваћеним стандардима у индустрији (нпр. "стандардни дијелови").

Члан 3.

(Извјештавање о неодобреним дијеловима)

Сва правна или физичка лица укључена у процесе вођења континуиране пловидбености, одржавања ваздухоплова или компоненти, складиштења или дистрибуције ваздухопловних производа, дијелова, уређаја или материјала требају извјестити ВНДСА и носиоца типског сертификата о појави неодобрених дијелова, на обрасцу који је наведен у Додатку I ове инструкције.

Члан 4.

(Савјетодавни материјал)

Савјетодавни материјал наведен је у Додатку II ове инструкције.

Члан 5.

(Ступање на снагу)

Ова инструкција ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-2-911-1/16

07. децембра 2016. године
Бања Лука

Генерални директор
Ђорђе Ратковица, с. р.

Додатак I – Образац: Извјештај о неодобреним дијеловима

	Adresa / Adresa / Address: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine Vojvode Perce Krece bb 78000 Banja Luka, BH
	Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине Војводе Перце Креце бб 78000 Бања Лука, БиХ
	Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation Vovode Perce Krece bb 78000 Banja Luka, B&H
	Tel/TenPhone: +387 51 921 222. Fax: +387 51 921 520 e-mail: bhca@bhca.gov.ba www.bhca.gov.ba

SUSPECTED UNAPPROVED PARTS REPORT / ИЗВЈЕШТАЈ О НЕОДОБРЕНИМ ДИЈЕЛОВИМА

1. Date of This Report: Датум извјештаја:		2. Part Name: Назив дијела:	
3. Part No: Каталожни број дијела:		4. Serial No: Серијски број дијела:	
5. Aircraft Make / Model: Тип /модел ваздухоплова:	6. Quantity: Количина	7. Assembly Name & No: Назив и број склопа:	
8. Name & Address of Person(s) That Supplied or Repaired the Part: Име и адреса лица које је испоручило или поправило дио:			
Name:..... Назив:		Address:..... Адреса:	
City:..... Град:		State:..... Држава:	
Phone/Телефон:.....			
9. Description of the issue (Include why you think the part(s) is not approved): continued on other side of form if required. Опис ситуације (Зашто сматрате да наведени дијелови нису одобрени): наставити на другој страни овог обрасца по потреби.			
10. Date Part(s) Was Discovered: Датум откривања неодобрених дијелова:			
11. Location Where Part Was Discovered: Локација гдје су пронађени неодобрени дијелови:			
Name:..... Назив:		Address:..... Адреса:	
City:..... Град:		State:..... Држава:	
Phone/Телефон:.....			
Check One Of The Following Applicable To The Person Who Discovered The Part : Означи један од следећих квадратића који се односи на лице које је пронашло неодобрени дио:			
☐ Manufacturer / Произвођач		☐ Supplier / Додаваљач	
☐ Operator - CAMO / Корисник - CAMO		☐ Approved Maintenance Organization / Одобрена организација за одржавање	
☐ Foreign aviation authority / Стране ваздухопловне власти		☐ Other / Остало	
12. Reporter Name: Подносилац извјештаја:			
Name:..... Назив:		Address:..... Адреса:	
City:..... Град:		State:..... Држава:	
Phone/Тел:..... e-mail:.....			
13. ☐ Check here if you want your identity to be kept confidential Означите ако желите да ваш идентитет не буде откривен			
14. ☐ Check this box if you request anonymity. Do not complete block 12. Означите ако желите да ваш захтев буде анониман. Не попуњавајте дио под тачком 12.			

Додатак II - Савјетодавни материјал

1. Шта све спада у неодобрене дијелове (Suspected Unapproved Parts)?

Неодобрени дијелови могу бити:

- дијелови одбачени током производње;
- дијелови за које недостаје одговарајућа документација;
- дијелови који нису одржавани у складу са одобреним подацима (*maintenance data*) произвођача;
- дијелови који нису складиштени на одговарајући начин;

- дијелови које је одржавала, поправљала или ремонтвала неодобрена правна или физичка особа;
- дијелови са војних ваздухоплова за које не постоји доказ о усклађености са цивилним стандардима;
- дијелови које подуговарач, који производи дијелове за одобреног произвођача, пошаље директно крајњем кориснику без овлашћења одобреног произвођача;
- кривотворени дијелови, лажно представљени као да су дизајнирани и произведени у складу са одобреним процедурама;

- дијелови којима је истекао животно вијек утврђен током дизајна (*design life limit*) или који су непоправљиво оштећени, али измијењени и лажно представљени као одобрени дијелови;
- дијелови спецификовани у илустрованом каталогу дијелова (IPC - Illustrated Parts Catalogue), али који су били произведени, враћени или повучени а затим обилежени од неовлашћене особе и снабдијевени са документацијом која погрешно наводи да су дијелови оригинални и усклађени са одобреним типски дизајном, односно, посебним индустријским стандардом.

2. Како идентификовати потенцијални неодобрени дио?

Свака особа која врши одржавање треба извршити процјену снабдјевача и формирати листу одобрених снабдјевача (*qualified suppliers*).

Сљедећи критеријуми могу бити корисни приликом те процјене:

1. Неразумно ниске цијене - ако су цијене значајно ниже од цијена других снабдјевача истог дијела;
2. Сумњиво брза услуга - ако је вријеме испоруке за дио којег нема на складишту значајно краћи него код других снабдјевача;
3. Недостатак података - ако снабдјевач није у могућности или не жели да потврди усклађеност дијела са стандардима;
4. Некомплетност документације - ако снабдјевач није у могућности да достави документацију која потврђује да је дио одобрен.

3. Шта урадити у случају двоумљења?

- извршити преглед паковања производа: да ли постоје оштећења, да ли је дио испоручен од другог снабдјевача и да ли постоје наљепнице о пошљаоцу дијела;
- упоредити наруџбе са потврдама о испоруци, како би се провјерио пријем траженог фабричког броја производа (*part number*), као и исправне документације о историји компоненте (*component history card*);
- развити систем праћења складишног (*shelf life*) и употребног животног вијека (*service life*), с циљем спречавања ненамјерног кориштења дијела којем је истекао вијек;
- провјерити да ознаке за идентификовање дијела нису мијењане или фалсификоване;
- прегледати дијелове на визуелне дефекте или абнормалности: измијењено или неубичајено стање површине, недостатак или непотпуна површинска заштита, било какав видљив показатељ претходне употребе, нова боја, постојеће огреботине, корозија или било који знак покушаја неовлашћене оправке дијела;
- извршити *audit* снабдјевача с циљем провјере да ли су успостављени и одржавани захтјеви квалитета спецификовани у наруџби.

4. Који су елементи неопходни за спречавање уласка неодобрених дијелова у систем?

- правилно квалификовано особље за пријем дијелова;
- одобравање и надзор снабдјевача;
- одобравање и надзор организација за одржавање дијелова;

- стално информисање о појави неодобрених дијелова на web страницама цивилних ваздухопловних власти.

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), članova M.A.202 i 145.A.60 Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja koje se bavi ovim poslovima ("Službeni glasnik BiH", broj 44/14 i 94/15), članova M.A.202 i 145.A.60 Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja koje se bavi ovim poslovima i nisu obuhvaćeni EASA propisima ("Službeni glasnik BiH", broj 93/15), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

INSTRUKCIJU O IZVJEŠTAVANJU O NEODOBRENIM ZRAKOPLOVNIM DIJELOVIMA

Član 1.

(Predmet)

Ovom instrukcijom se utvrđuje način izvještavanja o neodobrenim dijelovima u skladu sa Pravilnikom o izvještavanju o događajima ("Službeni glasnik BiH", broj 57/15).

Član 2.

(Pojam)

Pojam koji se upotrebljava u ovoj instrukciji ima sljedeće značenje:

Neodobreni dio ("Unapproved part") - Proizvod, dio, uređaj ili materijal za koji postoji namjera ugradnje na certificirani zrakoplov ili zrakoplovni proizvod, a koji nije:

- a) proizveden prema odobrenim procedurama; ili
- b) usklađen sa odobrenim dizajnom tipa; ili
- c) usklađen sa tehničkim specifikacijama ili prihvaćenim standardima u industriji (npr. "standardni dijelovi").

Član 3.

(Izvještavanje o neodobrenim dijelovima)

Sva pravna ili fizička lica uključena u procese vođenja kontinuirane plovidbenosti, održavanja zrakoplova ili komponenti, skladištenja ili distribucije zrakoplovnih proizvoda, dijelova, uređaja ili materijala trebaju izvijestiti BHDCA i nositelja tipskog certifikata o pojavi neodobrenih dijelova, na obrascu koji je naveden u Dodatku I ove instrukcije.

Član 4.

(Savjetodavni materijal)

Savjetodavni materijal naveden je u Dodatku II ove instrukcije.

Član 5.

(Stupanje na snagu)

Ova instrukcija stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-911-1/16

07. decembra 2016. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Đorđe Ratkovic, s. r.